

Jaarverslag 2023

Inhoud

1. *Samenvatting*
2. *Wettelijke taken en additionele taken, samenstelling en organisatie van de Raad voor plantenrassen*
3. *Gezamenlijke vergaderingen, actualiteiten en ontwikkelingen*
4. *Verlening kwekersrecht voor sier-, groente- en landbouwgewassen*
5. *Toelating van groente-, landbouw-, fruitgewassen en houtopstanden*
6. *Het identiteitsonderzoek (DUS-onderzoek) en Cultuur- en gebruikswaarde-onderzoek (CGO)*
7. *Procedurele aangelegenheden*
8. *Betrokkenheid bij wettelijke stelsels andere landen*
9. *Exploitatieoverzicht Raad voor plantenrassen*
 - a. *Toelichting exploitatieoverzicht: de uitvoering van wettelijke taken*
 - b. *Toelichting exploitatieoverzicht: de uitvoering van de additionele activiteiten*

1. Samenvatting

De Raad voor plantenrassen heeft als primaire taak het verlenen van kwekersrechten voor nieuwe plantenrassen en het toelaten van plantenrassen tot de rassenverkeerslijst.

In 2023 werden er 856 nationale kwekersrechten aangevraagd, in 2022 waren dat er 684. Per gewasgroep was het aantal aanvragen als volgt: groentegewassen 596, siergewassen 206 en landbouwgewassen 54. De stijging in de groentegewassen was het grootst, opvallend was de stijging – tegen de trend in - van het aantal aanvragen in de siergewassen. Bij de Communautaire aanvragen was er een afname van 327 tot 2866, deze afname was min of meer evenredig over de gewasgroepen verdeeld. Er waren in het verslagjaar 9987 nationale kwekersrechten van kracht.

In het verslagjaar zijn er 1059 aanvragen voor toelating op de rassenverkeerslijst ontvangen voor rassen van groente- en landbouwgewassen: 817 voor rassen van groentegewassen en 242 voor rassen van landbouwgewassen. Er zijn 3 opstanden van bosbouwgewassen toegelaten (richtlijnsoorten), waarvan 2 zaadgaarden. Daarnaast werd er 1 opstand van een niet-richtlijnsoort aanbevolen. Deze 4 opstanden zijn opgenomen op de website van de Rassenlijst bomen.

De laatste jaren ligt de bandbreedte voor het aantal nationale aanvragen voor kwekersrecht en toelating tussen 600-800 respectievelijk 900-1100. Over een langere termijn terugkijkend zitten zowel het aantal aanvragen voor kwekersrecht (856) als die voor toelating (1059) aan de bovenkant van de bandbreedte.

Er werden geen klachten, bezwaar- of beroepschriften ontvangen.

Samenstelling van de Raad

In 2023 is de samenstelling van de Raad niet gewijzigd.

Projecten

a) Toelating/ registratie biologische rassen

In 2023 is de nationale regelgeving van de Raad aangepast aan die van de EU-verkeersrichtlijnen voor de toelating van biologische rassen van groente- en landbouwgewassen. Op deze manier kunnen biologische rassen worden geregistreerd in het NRR en worden verhandeld voor de biologische teelt.

b) Afronding aanvullende audit nationale aanvragen

Deze aanvullende audits zien enkel op de onderdelen die betrekking hebben op nationale aanvragen en hiermee een aanvulling zijn op de CPVO-audit van de afdeling rassenonderzoek. In het verslagjaar zijn de laatste onderdelen afgerond.

c) In 2023 kwamen 1249 rassen in aanmerking voor herregistratie, hiervan zijn er 763 daadwerkelijk aangemeld voor herregistratie. Ruim 400 rassen gaan (in 2026) de procedure in om te worden geschrapt uit het NRR.

c) Digitaal aanmelden (t.b.v. kwekersrecht/ toelating)

In 2023 werd 86% van de aanmeldingen digitaal ingediend, in 2022 was dit 80%.

Betrokkenheid bij wettelijke kwekersrechtstelsels andere landen

Nederland speelt een belangrijke rol bij het delen van kennis met andere landen op het gebied van kwekersrecht en DUS-onderzoek. Deze open houding is gebaseerd op het idee dat de wereld profiteert van de beschikbaarheid van goede plantenrassen.

In dit kader zijn de secretaris en de plv. secretaris van de Raad in het verslagjaar o.a. betrokken geweest bij de ondersteuning en promotie van kwekersrechtstelsels in Kazachstan, Suriname, Oekraïne, Servië en Nigeria.

2. Wettelijke taken en additionele taken, samenstelling en organisatie van de Raad

a) *Wettelijke taken en additionele taken (publieke taken)*

De Raad is een publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) zonder rechtspersoonlijkheid en maakt onderdeel uit van de rechtspersoon Staat der Nederlanden. De Raad is ingesteld bij de Zaaizaad- en plantgoedwet 2005 (ZPW 2005). Deze wet geeft uitvoering aan internationale verplichtingen op het gebied van de toelating van plantenrassen, de verlening van intellectuele eigendomsbescherming met betrekking tot plantenrassen (kwekersrecht) en de verhandeling van teeltmateriaal. De belangrijkste taken en bevoegdheden die de Raad voor plantenrassen bij wet heeft zijn:

- Verlening van nationaal kwekersrecht
- Toelating van rassen en opstanden van landbouw-, groente-, fruit- en bosbouwgewassen
- Het actualiseren en onderhouden van het nationaal rassenregister (NRR)
- Aanwijzing van instandhouders van rassen van landbouw- en groentegewassen

Naast zijn wettelijke taken heeft de Raad nog een aantal additionele taken waarvoor hij een bijdrage van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (hierna: het Ministerie van LNV) ontvangt. Deze additionele taken houden alle verband met de wettelijke taken van de Raad.

Relevante regelgeving

- Zaaizaad- en plantgoedwet 2005 (Staatsblad 184, 7 april 2005)
- Besluit werkzaamheden Raad voor plantenrassen (Staatsblad 653, 20 december 2005)
- Regeling werkzaamheden Raad voor plantenrassen (Staatscourant 15, 20 januari 2006)
- Bestuursreglement van de Raad voor plantenrassen
- Kaderwet zelfstandige bestuursorganen (Staatsblad 587, 30 november 2006)
- Regelgeving materieel en financieel beheer rijksoverheid
- Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (Staatsblad 583, 23 november 2012)

b) *Samenstelling van de Raad*

De leden van de Raad worden benoemd voor een periode van 5 jaar en kunnen ten hoogste tweemaal worden herbenoemd. De samenstelling van de Raad was in het verslagjaar als volgt (tussen haakjes het einde van de benoemingstermijn):

Voorzitter: mr. ing. H.A. Harmsma (30 juni 2027)

Afdeling Tuinbouwgewassen

ing. G.A.A.M. Meijerink (vicevoorzitter afd. Tuinbouwgewassen, 31 januari 2026)

ing. C. van Ettekoven (30 juni 2027)

dr. J.D. Peleman (30 juni 2027)

Ir. E.K. Pinxterhuis (31 augustus 2024)

Afdeling Landbouwgewassen

ir. P. Keijzer (vicevoorzitter afd. Landbouwgewassen, 31 augustus 2024)
dr. ir. O.E. Scholten (31 januari 2026)
drs. ing. A.N. Hoogendijk (31 januari 2026)
ir. dr. M. Kooman-Gersmann (30 juni 2027)

Afdeling Bosbouwgewassen

ir. A.J.H. Willems (vicevoorzitter van de Raad, 31 januari 2026)
dr. ir. H.H. Bartelink (31 augustus 2024)

c) *Organisatie van de Raad*

Sinds 1 januari 2008 zijn de administratieve en juridische ondersteuning van de Raad (4,9 resp. 1,2 fte) ondergebracht bij het privaatrechtelijke zelfstandig bestuursorgaan 'Stichting Nederlandse Algemene Kwaliteitsdienst Tuinbouw' (hierna: Naktuinbouw). Daarbij is met een onafhankelijkheidsprotocol geborgd dat de secretaris van de Raad onafhankelijk van het bestuur en directie van Naktuinbouw kan functioneren. De relatie tussen de Raad (opdrachtgever), Naktuinbouw (uitvoerder van de administratieve taken alsmede van het technisch onderzoek) en het Ministerie van LNV is vastgelegd in een tripartite overeenkomst. Deze tripartite overeenkomst is op 22 maart 2019 vernieuwd en is geldig voor een periode van 10 jaar.

Aan de Raad is ter ondersteuning van zijn werkzaamheden een bureau verbonden. Aan het hoofd van het bureau staat de secretaris van de Raad, de heer C.J.A. Groenewoud. De heer M.H.A. Hoffman is plv. secretaris van de Raad. De (plv.) secretaris maakt geen onderdeel uit van de Raad.

Aantal vergaderingen van de Raad in 2023

Afdeling Bosbouwgewassen: 2
Afdeling Landbouwgewassen: 3
Afdeling Tuinbouwgewassen: 3
Alle afdelingen gezamenlijk: 2

Bestuurlijke overleggen met LNV

In het voorjaar en het najaar heeft een tweetal bestuurlijke overleggen plaatsgehad met LNV in het kader van de governancerelatie. Hierbij kwamen enkele beleidsmatige kwesties aan de orde zoals de 5-jaarlijks ZBO-evaluatie van de Raad, de voorgestelde wetgeving van de EU-Commissie t.a.v. plantaardig en bosbouwkundig teeltmateriaal en het gebruik van genomische technieken in de plantenveredeling, de Bossenstrategie, de bevoegdheden van de Raad t.a.v. de additionele middelen en de begroting 2024.

3. Gezamenlijke vergaderingen, actualiteiten en ontwikkelingen, aanmeldersoverleg

a) *Gezamenlijke vergaderingen 2023*

In 2023 heeft de Raad 2 maal een gezamenlijke vergadering gehouden:

- 1) In zijn vergadering van 16 maart 2023 heeft de Raad o.a. de eindrapportage van het methodiekenonderzoek 2022 vastgesteld. Tevens is aan enkele methodiekenprojecten een subsidie verleend voor het jaar 2023.
- 2) In zijn vergadering van 7 december 2023 heeft de Raad:
 - a) de tussenrapportage van de methodiekenprojecten 2023 vastgesteld;

b) de subsidies verleend voor de methodiekenprojecten voor het jaar 2024. Er werden voor het onderzoeksjaar 2024 7 projectvoorstellen ingediend, aan 3 van deze voorstellen werd een projectsubsidie toegekend. De projecten waaraan subsidie is verleend kunnen als volgt worden gecategoriseerd:

- I. Project dat leidt tot inhoudelijke verbetering en innovatie van het onderzoek van rassen/ opstanden: 1
- II. Project dat leidt tot meer efficiëntie in het rassenonderzoek. Het gaat om de verdere ontwikkeling van bestaande kennis: 2

Bij methodiekenprojecten gaat het om projecten die het Nederlandse systeem van toelating en kwekersrechtverlening efficiënter- en sterker maken.

Het resterende methodiekenbudget 2024 zal worden toegekend in de vergadering van 14 maart 2024.

b) *Actualiteiten en ontwikkelingen*

Opstellen selectielijst

In het verslagjaar heeft de Raad een selectielijst opgesteld welke is opgenomen in de generieke selectielijst van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Achtergrond is dat overheidsorganisaties wettelijk verplicht zijn (o.g.v. de Archiefwet 1995 en de Algemene verordening gegevensbescherming) te beschikken over een actuele selectielijst. Aan de hand van deze selectielijst worden documenten, informatie en persoonsgegevens geselecteerd op bewaartermijn en vernietiging. Ook worden de termijnen aangegeven waarna vernietiging moet plaatsvinden.

Toelating/ registratie biologische rassen in NRR

Op 1 juli 2023 zijn de verkeersrichtlijnen voor rassen van landbouw- en groentegewassen aangepast zodat het mogelijk wordt dat ook biologische rassen die geschikt zijn voor de biologische teelt (en niet voldoen aan de strenge DUS (DUS: Distinctness, Uniformity, Stability) criteria van de huidige verkeersrichtlijnen) kunnen worden toegelaten tot de nationale rassenverkeerslijsten (en tot de Common Catalogue). Op deze manier kunnen biologische rassen worden geregistreerd en verhandeld voor de biologische teelt. De nationale wetgeving en het NRR is hierop aangepast. Deze verruiming geldt in eerste instantie voor de groentegewassen wortel en koolrabi en de landbouwgewassen gerst, mais, rogge en tarwe.

Aanvullende audit voor nationale aanvragen

In 2021 zijn de Raad voor plantenrassen en Naktuinbouw overeengekomen om een 8-tal specifieke onderwerpen die betrekking hebben op nationale aanvragen aanvullend te laten auditen. De audits worden gedaan door de onafhankelijke afdeling kwaliteitszorg van Naktuinbouw en zijn een aanvulling op de CPVO-audit (CPVO: Community Plant Variety Office) van de afdeling Rassenonderzoek die eens in de 3 jaar plaats vindt. Voor deze audit is een meerjarenplanning gemaakt die liep van 2021 t/m 2023. In het verslagjaar zijn de laatste onderdelen afgerond.

Herregistratie (verlenging registratie)

De toelating van een ras van een groente- of landbouwgewas in het NRR (registratie) vervalt na 10 jaar. Twee jaar voordat de toelating vervalt krijgen de instandhouders de gelegenheid om de plantenrassen waarvan zij instandhouder zijn te herregistreren. In 2023 kwamen 1249 rassen in aanmerking voor herregistratie, hiervan zijn er 763 daadwerkelijk aangemeld voor herregistratie. Ruim 400 rassen gaan (in 2026) de procedure in om te worden geschrapt uit het NRR.

Aanmeldersoverleg

Er heeft in het verslagjaar geen aanmeldersoverleg plaatsgehad. In de toekomst zal een aanmeldersoverleg alleen nog worden georganiseerd als hiervoor een concrete (beleidsmatige) aanleiding is.

Overleg LNV en Raad over Bossenstrategie

De Raad/ afdeling Bosbouwgewassen heeft met LNV/ dir. Natuur overlegd over de voortgang en stand van zaken m.b.t. het verder uitrollen van de Bossenstrategie. Aan bod kwam de afnamegarantie voor de telers, het tekort aan bosbouwkundig (autochtoon) teeltmateriaal, hoe experimenten met zuidelijke herkomsten waardevolle input kunnen leveren voor de Rassenlijst bomen en de visie van LNV gegeven de klimaatverandering.

Wetsvoorstellen EU-Commissie t.a.v. PRM/ FRM

In het verslagjaar zijn de voorstellen voor een nieuwe PRM en FRM verordening ter sprake gekomen binnen alle afdelingen van de Raad. Er vindt daarnaast overleg plaats met het ministerie van LNV en Plantum. Voor de Raad zijn met name relevant de voorstellen ten aanzien van het duurzaamheids cultuur en gebruikswaarde onderzoek (CGO) en het CGO voor groente- en fruitgewassen

Digitaal aanmelden (t.b.v. kwekersrecht/toelating)

In 2023 werd 86% van de aanmeldingen digitaal ingediend. In 2022 was dit nog 80%.

4. Verlening kwekersrecht voor sier-, groente- en landbouwgewassen

Nederland kent al ruim 75 jaar een bijzondere vorm van intellectuele eigendomsbescherming voor de ontwikkelaars van nieuwe plantenrassen, het zogenaamde kwekersrecht. Deze vorm van intellectuele eigendomsbescherming is sinds 1961 geregeld in een internationaal verdrag (UPOV-verdrag), waaraan Nederland van begin af aan is gebonden. Mede ter uitvoering van het voornoemde verdrag zijn de criteria voor toekenning van een kwekersrecht bij en krachtens de wet geregeld. Onder meer moet uit onderzoek te velde of in de kas blijken dat het beoogde nieuwe ras onderscheidbaar (Distinct, D), homogeen (Uniform, U) en bestendig (Stable, S) is. Dit onderzoek duurt 1 tot 3 jaar, afhankelijk van de aard van het gewas. In bijzondere gevallen kan de duur van het onderzoek langer zijn. Daarnaast is een voorwaarde voor verlening van het kwekersrecht dat een ras nieuw moet zijn en een goedgekeurde naam moet hebben.

Naast het nationale kwekersrechtstelsel neemt het Communautaire kwekersrechtstelsel sinds 1995 een plaats in, waardoor het beroep op het nationale stelsel aanvankelijk afnam. De laatste jaren is de verhouding tussen nationale- en Communautaire aanvragen gestabiliseerd. Het blijkt dat er behoefte blijft bestaan aan nationale kwekersrechten.

De belangrijkste redenen daarvoor zijn:

1. Voordat teeltmateriaal van rassen van landbouw- en groentegewassen in de handel mag worden gebracht, moeten de betrokken rassen zijn toegelaten (een verplichting vanuit de Communautaire regelgeving). Dit geschiedt op nationaal niveau. Die toelating gebeurt op basis van hetzelfde DUS-onderzoek dat voor kwekersrechtverlening van toepassing is. Dientengevolge kan dat onderzoek voor beide doeleinden worden gebruikt, wat in de landbouw- en groentegewassen veelal gebeurt. In de meeste gevallen wordt voor die rassen nadien ook een Communautair kwekersrecht verleend, wederom gebaseerd op het eerdere DUS-onderzoek. Overigens moet voor toelating van rassen van landbouwgewassen ook nog cultuur- en gebruikswaardeonderzoek worden uitgevoerd.

2. Een andere reden ligt in het feit dat men de Communautaire jaarcijzen na verloop van tijd niet meer vindt opwegen tegen het beschermde belang. Door ook een nationale titel te hebben kan men na afloop – of na vrijwillige opgave van het Communautaire recht - terugvallen op het Nederlandse kwekersrecht, waar geen jaarcijzen in rekening worden gebracht.
3. Voor sommige siergewassen is Nederland het belangrijkste distributieland van teeltmateriaal in de Europese Unie. Als gevolg daarvan volstaan sommige kwekers met kwekersrechtelijke bescherming in Nederland, omdat zij hun rechten kunnen handhaven via de handelsstromen die via Nederland lopen.
4. De aanvraagkosten voor een nationaal kwekersrecht zijn lager.

Tarieven 2023	Nationaal	Communautair
Aanvraagkosten aanvraag op papier	€ 490	€ 800
Aanvraagkosten online aanvraag	€ 314	€ 450
Jaarcijns	€ 0	€ 380
DUS onderzoek kosten *** (toelichting)	*	*
Overname DUS rapporten	€ 320	€ 320
Kosten opstarten bezwaarprocedure	€ 0	€ 2100

Toelichting *** De DUS-onderzoekskosten voor een Communautair kwekersrecht zijn – afhankelijk van het gewas - over het algemeen iets lager dan die voor een nationaal kwekersrecht. Dit komt omdat het Community Plant Variety Office de DUS-onderzoekskosten berekent aan de hand van een gewogen gemiddelde van de kostprijs van alle entrusted EU-onderzoekstations.

Trends

Om mogelijke trendmatige ontwikkelingen te onderkennen volgen hieronder enkele tabellen met aantallen van aanvragen en verleningen van nationaal- en Communautair kwekersrecht.

	Nationaal kwekersrecht 2017 t/m 2023		
	Aanvragen	Verleningen	van kracht
2017	761	666	8.396
2018	792	710	8.589
2019	767	620	8.919
2020	836	634	9.464
2021	837	623	9.649
2022	684	622	8.396
2023	856	615	9.987

	Communautair kwekersrecht 2017 t/m 2023		
	Aanvragen	Verleningen	van kracht
2017	3.422	2.865	25.914
2018	3.554	2.757	27.757
2019	3.525	3.188	28.227
2020	3.427	2.978	29.043
2021	3.480	2.859	29.505
2022	3.193	2.964	30.652
2023	2.866	2.719	30.847

Uit de cijfers blijkt dat:

- a) Het aantal aanvragen voor nationaal kwekersrecht in 2023 met 20% is toegenomen t.o.v. vorig jaar, met name in de sector groentegewassen (zie tabel hierna).
- b) In 2023 is het aantal aanvragen voor Communautair kwekersrecht met 10% afgenomen, de afname was (min of meer) evenredig verdeeld over de verschillende gewasgroepen.

- c) De duur van het onderzoek kan per aanvraag verschillen. Daarom is geen directe relatie te leggen tussen het aantal aanvragen in een gegeven jaar en het aantal verleningen in één van de navolgende jaren.

Nationale aanvragen kwekersrechtenaanvragen uitgesplitst per gewasgroep:

Nationale kwekersrecht aanvragen per gewasgroep 2017 t/m 2023				
Jaar	Siergewassen	Landbouwgewassen	Groentegewassen	Totaal
2017	175	80	506	761
2018	189	82	520	791
2019	173	84	510	767
2020	214	94	528	836
2021	213	95	529	837
2022	161	70	453	684
2023	206	54	596	856

Overname (verkoop) DUS-rapporten van de Raad aan andere landen

De DUS-rapporten die zijn opgesteld in opdracht van de Raad kunnen worden overgenomen door buitenlandse autoriteiten die aldaar het rapport kunnen gebruiken om kwekersrecht te verlenen of het ras te kunnen toelaten. Hierdoor kan de aanvrager gebruik maken van dezelfde onderzoeksresultaten zodat niet opnieuw een DUS-onderzoek hoeft plaats te vinden.

Overname DUS-rapporten van de Raad in 2023, overnemende landen top 4			
Engeland	Turkije	Servië	Australië
300	55	38	32

Het forse aantal overnames van DUS-rapporten door Engeland heeft te maken met de Brexit: voorheen konden de rassen in de Common Catalogue ook verhandeld worden in Engeland, na de Brexit kan dit niet meer.

Overname DUS-rapporten door CPVO, sector:	
Groentegewassen	372
Landbouwgewassen	41
Siergewassen	10
Totaal	423

Nieuw Technisch Protocol voor DUS onderzoek True Potato Seeds (aardappelen uit zaad, TPS)

Na enkele jaren overleg tussen verschillende Lidstaten heeft het CPVO in december 2023 het Technisch Protocol voor DUS onderzoek van TPS goedgekeurd. Hierdoor kan vanaf 1 januari 2024 het DUS onderzoek plaatsvinden voor een (nationale) aanvraag waarna nu ook een DUS-rapport – inclusief rasbeschrijving - kan worden opgesteld aan de hand waarvan een ras kan worden toegelaten of kwekersrecht worden verleend.

Aanvragen kwekersrecht True Potato Seeds (TPS)

Er zijn in 2023 5 nieuwe aanvragen voor kwekersrecht ontvangen voor rassen van TPS. Daarnaast liggen de onderzoeksgegevens van in voorgaande jaren afgeronde aanvragen van TPS-rassen klaar om te worden beoordeeld aan de hand van het nieuwe Technisch Protocol.

Onder de rassen van sier-, fruit-, landbouw- en groentegewassen, waarvoor in 2023 kwekersrecht werd aangevraagd, bevonden zich geen genetisch gemodificeerde organismen (GMO's).

5. Toelating van groente-, landbouw-, fruitgewassen en houtopstanden

Op grond van de regelgeving van de Europese Unie mag van landbouw-, groente- en fruitgewassen uitsluitend teeltmateriaal van toegelaten rassen worden verhandeld. Bij rassen van landbouw- en groentegewassen moeten tevens zogenaamde instandhouders van de toegelaten rassen in het NRR worden geregistreerd. Een instandhouder is een persoon of bedrijf die het ras in zijn oorspronkelijke identiteit in stand houdt.

Ook voor de verhandeling van teeltmateriaal van bosbouwgewassen voor bosbouwkundige doeleinden geldt dat het teeltmateriaal afkomstig moet zijn van toegelaten rassen of opstanden. De toelating van rassen en opstanden is een taak van de Lidstaten. In Nederland gebeurt dit op grond van de ZPW 2005 en onderliggende regelgeving door de Raad. Onder de rassen, waarvoor in 2023 toelating werd aangevraagd, bevonden zich geen GMO's.

a) *Groentegewassen*

Rassen van groentegewassen worden toegelaten nadat uit onderzoek is gebleken dat deze een zelfstandig ras (DUS) zijn. Voor rassen van groentegewassen beperkt het onderzoek voor toelating zich tot een zogenaamd DUS-onderzoek.

b) *Landbouwgewassen*

Rassen van landbouwgewassen worden toegelaten nadat uit onderzoek is gebleken dat zij een zelfstandig ras (DUS) zijn en voldoende cultuur- en gebruikswaarde (VCU) bezitten.

Aanvragen toelating (registratie in NRR) – 2017 t/m 2023			
Jaar	Landbouwgewassen	Groentegewassen	Totaal
2017	248	699	947
2018	350	790	1.140
2019	332	801	1.133
2020	265	842	1.107
2021	230	662	892
2022	252	717	969
2023	242	817	1.059

Aanvragen toelating True Potato Seeds (TPS)

Er zijn in 2023 4 aanvragen ontvangen voor toelating tot de Rassenverkeerslijst voor een ras van TPS (aardappels uit zaad).

c) *Fruitgewassen*

In het register van rassen van fruitgewassen stonden in het verslagjaar 1.015 rassen van fruitgewassen vermeld met een “officiële beschrijving” (vermeld als “a-ras”, met officiële DUS-beschrijving) en 650 rassen met een “officieel erkende beschrijving” (vermeld als “b-ras” met beschrijving op Technical Questionnaire-niveau). In het laatste geval (b-rassen) gaat het om rassen die door verhandeling van oudsher bekend zijn. Dit aantal is vrijwel ongewijzigd t.o.v. vorig jaar.

d) *Bosbouwgewassen (houtopstanden)*

De Raad is op grond van de ZPW 2005 bevoegd om te beslissen op aanvragen om toelating van opstanden van bosbouwgewassen. Dit zijn opstanden van één van de 47 boomsoorten die genoemd staan in de Bosbouwrichtlijn. Alle overige opstanden van boom- en struiksoorten die niet vallen onder de Bosbouwrichtlijn worden aangeduid als niet-richtlijnsoorten. Voor deze soorten heeft de Raad geen wettelijke verantwoordelijkheid, deze worden daarom enkel “aanbevolen” door de Raad.

Formeel is een opstand gedefinieerd als “een groep van tenminste 30 bij elkaar staande bomen”. Een opstand wordt op uiterlijke kenmerken beoordeeld en op basis van deze uiterlijke kenmerken vermeld in de Rassenlijst bomen. Vermelding in de Rassenlijst bomen heeft plaats in de categorie ‘van bekende origine’ (SI), ‘geselecteerd’ (S) of ‘gekeurd’ (zaadgaarden) (Q). Naderhand kunnen toegelaten opstanden worden opgewaardeerd naar de categorie ‘getoetst’ (T) als uit nadere proeven blijkt dat hun waardevolle kenmerken ook genetisch zijn bepaald.

Procedureel

De adviescommissie Rassenlijst bomen adviseert de Raad over de toelating en aanbeveling van opstanden in de Rassenlijst bomen. De adviescommissie bestaat uit deskundigen die afkomstig zijn uit de diverse geledingen van de bosbouwsector (uitgangsmateriaal, teelt, handel, gebruikers, koepelorganisatie VBNE).

In het verslagjaar heeft de adviescommissie Rassenlijst bomen de Raad 2 maal geadviseerd over de toelating en aanbeveling van opstanden.

Rassenlijst bomen

Onder verantwoordelijkheid van de Raad wordt de Nationale Rassenlijst bomen samengesteld. De nationale Rassenlijst bomen bevat een overzicht van de eigenschappen van de toegelaten opstanden van richtlijnsoorten en niet-richtlijnsoorten, waarvan het uitgangsmateriaal van belang is voor de bosbouw in Nederland. De nationale Rassenlijst bomen komt voort uit een Communautaire verplichting en heeft zich in de loop der jaren ontwikkeld tot een gezaghebbende bron van informatie voor de beheerders van bos, natuur en landschap en voor iedereen in de bosbouwsector die te maken krijgt met de aanplant van nieuwe bomen.

Toelatingen en aanbevelingen bosbouwopstanden 2023

Van de richtlijnsoorten is er 1 opstand van *Alnus glutinosa* toegelaten in de categorie Selected en zijn 2 zaadgaarden van *Carpinus betulus* en *Tilia cordata* toegelaten, beide in de categorie Qualified. Van de niet-richtlijnsoorten is 1 opstand van *Juglans nigra* aanbevolen in de categorie Selected.

Daarnaast zijn 5 opstanden afgekeurd voor opname op de Rassenlijst: het gaat om 1 opstand van *Tilia cordata*, 2 opstanden van *Fagus sylvatica* (beide richtlijnsoorten), 1 opstand van *Juglans nigra* en *Juglans regia* (beide geen richtlijnsoorten).

Rassenlijst bomen digitaal

De Nationale Rassenlijst bomen wordt in digitale vorm uitgegeven, zodat deze regelmatig kan worden geactualiseerd. De Rassenlijst bomen kan kosteloos via de website worden geraadpleegd. In 2023 is twee keer een update van de Rassenlijst gepubliceerd op de website. In Forematis, de gezamenlijke digitale EU Rassenlijst

bomen, kunnen toegelaten opstanden van richtlijnsoorten van alle EU-Lidstaten worden ingezien.

6. Het identiteitsonderzoek (DUS-onderzoek) en het Cultuur- en gebruikswaarde-onderzoek (CGO)

Identiteitsonderzoek (DUS-onderzoek)

Het merendeel van het identiteitsonderzoek (relevant voor zowel kwekersrecht als toelating) wordt in opdracht en onder verantwoordelijkheid van de Raad uitgevoerd door Naktuinbouw. Voor een klein aantal gewassen wordt het DUS-onderzoek door buitenlandse onderzoeksinstellingen verricht. De onderzoekende instellingen rapporteren aan de Raad.

Cultuur- en gebruikswaarde-onderzoek (CGO) in landbouwgewassen

De regie voor de uitvoering van het onderzoek naar cultuur- en gebruikswaarde van landbouwrassen ligt bij het bedrijfsleven. Door middel van zogenaamde CGO-protocollen bepaalt de Raad de voorwaarden waaraan het onderzoek moet voldoen en de minimumnormen waaraan de onderzochte rassen onder Nederlandse teeltomstandigheden moeten voldoen. Namens de Raad wordt toezicht en controle gehouden op de uitvoering van het onderzoek door Naktuinbouw. Samen met de uitkomst van het DUS-onderzoek is het resultaat van het CGO bepalend voor de toelating van landbouwrassen.

In zijn beleid ten aanzien van de cultuur- en gebruikswaarde beperkt de Raad zich tot eigenschappen die van belang zijn voor een duurzame teelt in het algemeen (zoals resistenties ter voorkoming van grootschalige aantasting door ziekten) en eigenschappen die risico's voor de volksgezondheid kunnen inhouden. In 2023 heeft de Raad diverse CGO-protocollen geactualiseerd en vastgesteld.

Vaststelling van rasbenamingen

In het DUS-onderzoek worden de kenmerken van een ras beschreven in een rasbeschrijving. Tijdens of na afloop van het DUS-onderzoek krijgt het ras een door de Raad vastgestelde benaming. De Raad toetst de naamvoorstellen op hun geschiktheid. Na afloop van het DUS-onderzoek wordt het ras gepubliceerd in de Gazette en opgenomen in het NRR. Hiermee krijgt het ras zijn identiteit en behoort het tot de "Common Knowledge". Indien een voorgestelde rasbenaming niet aan de daarvoor gestelde regels voldoet of te veel overeenkomt met een handelsnaam of een merk, wordt het voorstel afgewezen en wordt de aanvrager verzocht een nieuw voorstel in te dienen. Doorgaans wordt een rasbenaming tegelijkertijd met de beslissing omtrent de verlening van het kwekersrecht of de toelating vastgesteld.

Bosbouw

Aanvragen voor de toelating van bosbouwopstanden worden ingediend door de eigenaren en/ of beheerders van opstanden. Een opstand waarvoor toelating wordt aangevraagd wordt beoordeeld door het Centrum voor Genetische Bronnen Nederland (CGN) op uiterlijke kwaliteit. In verband met een mogelijke opwaardering in de klasse 'getoetst' voert het CGN in opdracht van- en gefinancierd door de Raad nader CGO-onderzoek uit.

7. Procedurele aangelegenheden

- a) In eerdere jaarverslagen werd gemeld dat de Raad in 2014 op verkeerde gronden een kwekersrecht heeft verleend voor het tulpenras Strong Strike. Dit onrechtmatig verleende kwekersrecht is ingetrokken, waarna de Raad het kwekersrecht heeft verleend aan de rechtmatige eigenaar (kweker). Hiertegen zijn diverse juridische procedures aangespannen. Twee van deze procedures zijn in het verslagjaar met een uitspraak door de rechter beëindigd met een besluit dat het eerder ingenomen standpunt van de Raad bevestigt. Het betreft:

- i) Een vonnis in hoger beroep (Hof Den Haag, 12 nov. 2023) tegen de uitspraak van de Rechtbank Den Haag d.d. 23 feb. 2022 waarmee het kwekersrecht voor het ras Strong Strike is vernietigd.
- ii) Een uitspraak (van het College van Beroep voor het bedrijfsleven d.d. 12 september 2023, hierna: CBb) naar aanleiding van een ingesteld beroep tegen het besluit van de Raad waarmee hij kwekersrecht heeft verleend aan de kweker van het ras Strong Energy.

Zoals gezegd is in beide zaken uitspraak gedaan in het verslagjaar. In de zaak onder:

- i) Heeft het Gerechtshof Den Haag beslist (en bevestigd) dat het kwekersrecht voor het ras Strong Strike op juiste gronden werd vernietigd.
 - ii) Heeft het CBb bevestigd dat de Raad op juiste gronden het bezwaar tegen de kwekersrechtverlening voor het ras Strong Energy niet-ontvankelijk heeft kunnen verklaren omdat de rechtbank over de vernietiging van een kwekersrecht beslist.
- b) Bij een aanvraag van 28 augustus 2020 om kwekersrecht van het kandidaat ras Manilla (tulp) werd de eigendom van het kandidaatras betwist door een derde-belanghebbende. Deze melde zich bij de Raad met een verkoopovereenkomst waaruit (naar zijn mening) geconcludeerd kan worden dat niet de aanmelder – maar hij de eigenaar is van het kweekproduct waarvoor kwekersrecht wordt aangevraagd. Uit een side by side opplant van beide kweekproducten is gebleken dat het om hetzelfde kweekproduct gaat zodat voor de kwekersrechtverlening door de Raad bepalend is wie van beide belanghebbenden de eigenaar is. Nu de aanmelder niet kon aantonen dat hij de eigenaar is van het kweekproduct heeft de Raad de aanvraag afgewezen.

8. Betrokkenheid bij wettelijke kwekersrechtstelsels andere landen

Nederland speelt een belangrijke rol bij het delen van kennis op het gebied van kwekersrecht en DUS-onderzoek. Nederland is een koploper op dit gebied en heeft een goed ontwikkeld systeem met veel kennis van zowel de procedure, het technisch onderzoek, de juridische aspecten en de impact van het kwekersrecht.

Vanuit LNV wordt jaarlijks een bedrag ter beschikking gesteld vanuit het Toolboxprogramma om deze kennis te delen met andere landen in de wereld en de aldaar ontluikende kwekersrechtstelsels te faciliteren, te ondersteunen en promoten. Deze open houding is gebaseerd op het idee dat de wereld profiteert van de beschikbaarheid van goede plantenrassen.

Hiertoe worden door Nederland delegaties uit andere landen ontvangen en soms gaan specialisten/ deskundigen vanuit Nederland naar deze landen toe.

In dit kader zijn de secretaris en de plv. secretaris van de Raad in het verslagjaar betrokken geweest bij de ondersteuning en promotie van kwekersrechtstelsels in Kazachstan, Nigeria, Suriname, Oekraïne, China, India, Servië, Colombia en Jordanië.

9. Exploitatieoverzicht Raad voor plantenrassen

De Raad voor plantenrassen kent twee verschillende geldstromen:

- De eerste geldstroom betreft de middelen die te maken hebben met de uitvoering van de wettelijke taken;
- De tweede geldstroom betreft de middelen die van het Ministerie van LNV ontvangen worden voor het uitvoeren van de additionele werkzaamheden die uit de Zaaizaad- en plantgoedwet voortvloeien. Ook de additionele taken hebben ieder voor zich een wettelijke basis.

a. Exploitatieoverzicht 2023: de uitvoering van wettelijke taken

nak / tuinbouw

1. WERKZAAMHEDEN GERELATEERD AAN DE RAAD VOOR PLANTENRASSEN

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
Opbrengsten			
DUS onderzoek groentegewassen	3.220.486	3.424.000	3.401.196
DUS onderzoek landbouwgewassen	442.447	504.000	497.971
DUS onderzoek siergewassen	390.608	475.000	463.736
	4.053.541	4.403.000	4.362.903
Aanvraagtarief	387.317	370.000	383.081
Overname rapporten	289.360	311.000	213.680
Aanvraag herregistratie	179.529	150.000	190.854
Overige griffierechten	16.351	11.000	11.362
	872.557	842.000	798.977
Listing fee	112.784	106.000	100.520
Opbrengsten tarieven	5.038.882	5.351.000	5.262.400
Methodiekenonderzoek ¹	188.578	264.000	251.100
Toetsproeven Bosbouw ²	0	198.000	188.678
Beleidsondersteuning	202.236	211.000	201.107
Rassenlijst Bomen ³	3.912	93.000	88.206
Rassenlijst Landbouwgewassen	111.275	111.000	105.620
Opbrengst bijdrage additioneel werk	506.001	877.000	834.711
Rijksbijdrage tbv de Raad	202.333	220.000	234.688
Rijksbijdrage BTW over het aanvraagtarief	71.208	65.000	62.554
Opbrengsten totaal	5.818.424	6.513.000	6.394.353
Kosten			
Inkoop DUS onderzoek	4.053.541	4.403.000	4.362.903
Inkoop aanvragen, herregistratie, rapporten en griffie	872.557	842.000	798.977
Inkoop instandhoudingscontrole buitenlandse rassen	112.784	106.000	100.520
BTW over de aanvragen	71.208	65.000	62.554
Kosten ivm tarieven	5.110.090	5.416.000	5.324.954
Methodiekenonderzoek ¹	188.578	264.000	251.100
Toetsproeven Bosbouw ²	0	198.000	188.678
Beleidsondersteuning	202.236	211.000	201.107
Rassenlijst Bomen ³	3.912	93.000	88.206
Rassenlijst Landbouwgewassen	111.275	111.000	105.620
Kosten additionele middelen	506.001	877.000	834.711
Stelselkosten van de Raad	202.333	220.000	234.688
Totale kosten	5.818.424	6.513.000	6.394.353
Resultaat	0	0	0

¹. Waarvan € 60.589 uitgevoerd door WUR/CGN in 2022

². Volledig uitgevoerd door WUR/CGN in 2022

³. Waarvan € 84.480 uitgevoerd door WUR/CGN in 2022

De financiële afwikkeling van uitgevoerde werkzaamheden door WUR/CGN verliep in 2023 niet via Naktuinbouw.

a. Toelichting exploitatieoverzicht: de uitvoering van de wettelijke taken en de rol van Naktuinbouw

De tarieven van de Raad (artikel 6, tweede lid, van de ZPW 2005) worden vastgesteld door de Minister van LNV, gehoord de Raad. Op basis van de (vernieuwde) overeenkomst van 22 maart 2019 tussen het Ministerie van LNV, de Raad en Naktuinbouw draagt Naktuinbouw zorg voor alle feitelijke uitvoeringshandelingen rond het opleggen en innen van tarieven van de Raad genoemd in hoofdstuk 6 van de Regeling werkzaamheden Raad voor plantenrassen. Op basis van deze overeenkomst voert Naktuinbouw ook het retribueerbare DUS-onderzoek uit. Naktuinbouw ontvangt de opbrengsten van de aanvraagtarieven en het tarief voor het DUS-onderzoek op een op haar naam gestelde bankrekening. De Raad kan vanwege het ontbreken van rechtspersoonlijkheid namelijk niet zelfstandig een bankrekening openen. Naktuinbouw dekt met de tariefopbrengsten de kosten die zij heeft gemaakt voor werkzaamheden in opdracht en eindverantwoordelijkheid van de Raad.

Op grond van het voorgaande worden in het exploitatieoverzicht zowel de opbrengsten van de tarieven voor het uitvoeren van het technisch onderzoek (DUS-onderzoek) als de tarieven voor het verrichten van administratieve en juridische werkzaamheden verantwoord. Deze kosten en opbrengsten worden ook verantwoord in de jaarrekening 2023 van Naktuinbouw.

Financieel beheer, verantwoording en intern toezicht

Naktuinbouw valt, als privaatrechtelijke instelling die een publiek belang dient, onder de werking van het normenkader financieel beheer. Voor de Raad als onderdeel van de Staat is dat anders. De rijksdienst heeft eigen regelgeving op het terrein van financieel beheer en valt niet onder het genoemde normenkader.

De Raad heeft zijn eigen exploitatieoverzicht (zie hiervoor blz. 14). Hierin staan de tariefopbrengsten van de Raad en de kosten van de werkzaamheden die Naktuinbouw verricht in opdracht van de Raad en ook de ontvangen bijdragen van het Ministerie van LNV voor de additionele activiteiten en de bijbehorende uitgaven. Naktuinbouw verantwoordt haar uitgaven en opbrengsten bij de uitvoering van taken in opdracht van de Raad in haar eigen jaarrekening. BDO geeft een accountantsverklaring voor heel Naktuinbouw, inclusief het onderdeel van de jaarrekening dat op de werkzaamheden betrekking heeft die Naktuinbouw uitvoert in opdracht van de Raad.

De administratieve processen van de Raad zijn zo ingericht dat doorlopende interne monitoring en auditing kan plaatsvinden. Hiervoor maakt de Raad gebruik van het management en kwaliteitszorgsysteem van Naktuinbouw (MMS). Hierin zijn alle procedures en werkinstructies opgenomen en op basis hiervan worden interne audits uitgevoerd. Door deze procesmatige kwaliteitscontrole op de dagelijkse gang van zaken kan – indien gewenst – tijdig worden bijgestuurd. De financiële risico's van de Raad zijn beperkt, omdat aanvragen pas in behandeling worden genomen na betaling van de onderzoekskosten.

Toelichting op exploitatieoverzicht 2023

Hieronder worden enkele rubrieken toegelicht.

OPBRENGSTEN:

a) Aanvraag herregistratie

Er kwamen in 2023 meer rassen in aanmerking voor herregistratie als gevolg van een opschoonactie waarbij alle oude aardappel- en suikerbietrassen in één keer zijn meegenomen.

- b) Opbrengst bijdrage additioneel werk. Het verschil tussen raming en gerealiseerd is ontstaan door:
- i. door een bevoegdheidsgebrek in de overeenkomst tussen de Raad en WUR/ CGN is de financiële afwikkeling van de door WUR/ CGN uitgevoerde werkzaamheden in 2023 gelopen via LNV (i.p.v. Naktuinbouw). Het is de bedoeling dat dit gebrek wordt hersteld vanaf 2024 waarbij de opdrachtgever-opdrachtnemer relatie tussen de Raad en WUR/ CGN onverkort blijft bestaan.
 - ii. Een deel van het methodiekenbudget is niet uitgeput in 2023 (€ 75.572) en kon – in tegenstelling tot andere jaren - niet worden doorgeschoven en gedeclareerd bij LNV. Dit komt door de relatief forse omvang van het bedrag.

b. Toelichting exploitatieoverzicht: de uitvoering van de additionele activiteiten

Hieronder een overzicht van de Additionele activiteiten die de Raad in opdracht van het Ministerie van LNV verricht. De Raad is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Additionele activiteiten en heeft een coördinerende en opdracht gevende taak naar Naktuinbouw en de andere in het 3-partijencontract genoemde organisaties. Het betreft:

1. Het inrichten en uitgeven van een Rassenlijst bomen;
2. Het inrichten van een Rassenlijst landbouwgewassen;
3. Beleidsondersteuning ter zake van rassenregistratie- en kwekersrechtonderzoek;
4. Methodiekenonderzoek;
5. Het opzetten van toetsproeven in de bosbouw.

Hieronder wordt per additionele taak kort toegelicht waarom deze worden uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de Raad. Tevens wordt toegelicht wat de taak inhoud en wat de wettelijke grondslag is. De financiële verantwoording is hiervoor opgenomen in het exploitatieoverzicht op blz. 14.

1) *Het inrichten en uitgeven van een Nationale Rassenlijst bomen*

De Rassenlijst bomen wordt onder verantwoordelijkheid van de Raad samengesteld. De Rassenlijst berust op een communautaire verplichting en heeft zich in de loop der jaren ontwikkeld tot een gezaghebbende bron van informatie voor natuurbeheerders, verzorgers van stedelijk groen en voor iedereen in de bosbouwsector die te maken krijgt met de aanplant van nieuwe bomen. De Rassenlijst bomen bestaat uit richtlijnsoorten en niet-richtlijnsoorten.

Voor de richtlijnsoorten bestaat vanuit Europa voor Nederland de verplichting om de Nationale Rassenlijst te onderhouden, de opstanden van richtlijnsoorten op te nemen in het nationaal opstandenregister en deze opstanden in te delen in de klassen geselecteerd, gekeurd, getoetst of van bekende origine. Deze taak is voor de Raad neergelegd in de ZPW, artikel 2, onderdelen b en d. Voor de niet-richtlijnsoorten bestaat er geen strikt wettelijke verplichting, maar de “aanbeveling” van deze opstanden waarborgt de kwaliteit van autochtoon (van bekende origine) plantmateriaal in Nederland en draagt hiermee bij aan de bescherming van de genetische biodiversiteit in Nederland.

Zowel voor de toelating van opstanden van richtlijn- als niet-richtlijnsoorten maakt de Raad gebruik van dezelfde adviescommissie (de adviescommissie Rassenlijst bomen van de Raad) die bestaat uit deskundigen, afkomstig uit diverse geledingen van de bosbouwsector. Door de behandeling van richtlijnsoorten en niet-richtlijnsoorten te combineren wordt een maximale efficiëntie bereikt en worden de extra kosten voor het opnemen van niet-richtlijnsoorten in de Nationale Rassenlijst bomen tot een minimum beperkt.

- 2) *Het inrichten en uitgeven van een Nationale Rassenlijst landbouwgewassen*
Het opstellen van een Nationale Rassenlijst landbouwgewassen geschiedt op basis van de gegevens uit het rassenregister, DUS-onderzoek en CGO-onderzoek. Dit is een wettelijke taak van de Raad op grond van de ZPW, artikel 2, onderdeel d.
- 3) *Beleidsondersteuning ter zake van rassenregistratie- en kwekersrechtonderzoek*
Vanuit verschillende organisaties wordt beleidsmatig ondersteuning geleverd aan het Ministerie van LNV op het gebied van de samenstelling van Rassenlijsten en het kwekersrecht. Het betreft met name bijeenkomsten in het kader van UPOV, CPVO, EU en OESO. Jaarlijks wordt in overleg met de secretaris van de Raad door Naktuinbouw een begroting opgesteld, houdende de verwachte werkzaamheden in het kader van beleidsmatige ondersteuning, zoals het deelnemen aan technical working parties van UPOV of het CPVO.
- 4) *Methodiekenonderzoek*
Om het onderzoek ten behoeve van toelating en kwekersrecht in Nederland zo efficiënt mogelijk uit te kunnen voeren en om recht te doen aan de leidende positie van Nederland in dit type onderzoek, is het van belang dat bij het onderzoek gebruik wordt gemaakt van de best beschikbare technieken. Doorlopende technologische ontwikkelingen kunnen aanpassing of vervanging van gehanteerde methodieken mogelijk en wenselijk maken, maar vaak dient hiervoor eerst aanvullend onderzoek te worden gedaan. Vaak leiden deze onderzoeken tot aanpassing van internationaal voorgeschreven protocollen. Elke organisatie die actief is op het terrein van onderzoek ten behoeve van de toelating of kwekersrecht kan voorstellen indienen in het kader van dit methodiekenonderzoek. De Raad besluit welke voorstellen door de Raad zullen worden gefinancierd en houdt toezicht op de uitvoering van de projecten. De coördinatie van de projecten vindt plaats door Naktuinbouw.
- 5) *Het opzetten van toetsproeven in de bosbouw*
Om de gebruikswaarde van toegelaten opstanden up-to-date te houden worden jaarlijks gegevens verzameld in een groot aantal toetsproeven die op de terreinen van o.a. Staatsbosbeheer zijn aangelegd. Deze toetsproeven vinden plaats in het kader van de indeling van opstanden van bosbouwgewassen (richtlijnsoorten) in de klasse 'getoetst' en zijn hiermee een wettelijke taak. Ook deze taak berust op een communautaire verplichting en hangt nauw samen met de onder 1 opgenomen taak (het inrichten en uitgeven van een Rassenlijst bomen).

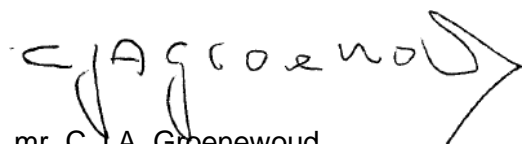
Wageningen, 20 maart 2024

De voorzitter,

mr. ing. H.A. Harmsma

De secretaris,

mr. C.J.A. Groenewoud